

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

A lap szellemi részét illető czikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Iparos tanoncaink.

A ki figyelemmel kíséri azt az illetlen magaviseletet, azt az arezáltan dubajkodást, melyet iparos tanoncaink úton-útfélen tanusítanak, lehetetlen, hogy kétségbe ne essék ezen ifjuság erkölcsi jövője fölött; lehetetlen, hogy aggodalom ne szállja meg lelkét, ha vajjon ilyen ifjuság képes lesz-e a magyar ipar ohajtott fölvirágoztatására!?

Én iparos tanoncaink ezen erkölcsi feslettségének okát első sorban is a rossz példaadásban találok, melylyel nemcsak az iparos segédek, hanem olykor saját mestereik részéről is találkozunk. Tisztelet a kivételeknek!

Tekintsünk csak be egy iparos műhelybe s állításom igazságáról rögtön meggyőződhetünk. Borzadva látjuk itt a legnemtelenebb tetteket; pírulva halljuk a szemérmes sértő dalokat, meséket stb. Nem is szólok az u. n. „Blaumontagok“ szánalomra méltó alakjairól, kik összes keresményeiket a legutolsó putikokban verik el s csak akkor hagyják el a bűnfészket, midőn utolsó fillérük is kifogyott; midőn testben, lélekben kimerültek a sok dorbézolástól.

Ki vonná már most kétségbe azt, hogy a rossz példaadás nyom nélkül maradhatna az iparos tanoncok lelkületén!? — Ki vonná kétségbe azt, hogy épen az u. n. kamasz évek azok, midőn a rossz példaadás folytán az emberi lélek bűnös hajlamai mint egy varázsütésre támadnak föl *gyengítve a testi erőt, mely pedig a szolid iparnak első és legfontosabb tényezője; megakadályozva az esztétikai érzék kifejlődését, mely nélkül pedig az ipar produktuma, hogy úgy mondjam életelen, lélek nélküli, mely nélkül a hovatovább fokozottabb igényekkel szemben helyét meg nem állhatja: közönségre nem számíthat.*

A rossz példaadáson kívül iparos tanoncaink ezen erkölcsi elfajulásának okát abban is találok, hogy

még most is számosan vannak, kik még a népiskola áldásaiban sem részesülhettek.

Némely szülő ugyanis a népiskola egy-két osztályát teljesen elegendőnek tartja arra nézve, hogy gyermeket iparos tanoncznak szegődtethesse be. Innen aztán az, hogy az alsó foku ipariskolákban még mindig előkészítő osztályokról kell gondoskodni. Az ipariskolai tanítók legjobban tudják, hogy mily ropant, olykor ember fölötti küzdelembe kerül e vad, szilaj népet odáig vinni, hogy bárcsak a tanórák alatt illedelmesen viselje magát. Az ipariskolát maguk a tanítók „*mizeriánok*“ nevezik, melybe talán egy se tenné be lábát, ha gyenge tanítói javadalmazása arra nem kényszerítené, hogy ily keserves mellékereset után lásson.

Csoda-e aztán, ha az ily műveletlen, ethanyagolt lelkű, üres szívű ifjuságban a rossz példaadás oly fogékony talajra talál!?

Panaszt hallunk, hogy hazánkban az iparos osztályt nem tisztelik, sem becsülik kellőképen. *Ennek oka abban rejlik, hogy iparos osztályunk igen tekintélyes részben a műveltségnek még nagyon is alacsony fokán áll.* Európa műveltebb nemzeteinél az iparos ember tisztelt, becsült egyéniség; ám ott nem találunk iparos embert, mint nálunk, ki még nevét se képes tisztességesen leírni.

Tovább meue iparos tanoncaink erkölcsi sülyedése visszavezethető még arra is, hogy ez időig az ipariskolákban vallástanításról szó sem volt.

S ha az alsófoku ipariskolák újabb szervezete — okulva a multan — a rendes tantárgyak közé sorozza is a vallásoktatást, az még mindig aggodalommal tölthet el bennünket, hogy iparos tanoncainkat vasárnap délelőtt kényszerítik az iskolába járásra, *midőn pedig minden jó keresztény embernek templomba kellene mennie.*

A főnebb vázoltakban volt alkalmam kimutatni

iparos tanoncaink erkölcsi feslettségének okait; lásuk most az eszközöket, melyekkel nézetem szerint ezen ifjuság erkölcsi életét helyes ösvényba terelhetnők.

Alapítsunk önképző-köröket az iparos segédek részére.

Mindig akadnak a társadalomban nemes szívű emberek, kik készséggel magukra vállalják ezen önképzőkörök vezetését, kiknek gondja lenne, hogy az iparos segédek jó könyveket olvashassanak, hogy időnkint felolvasások tartassanak szívük, lelkük nemesedésére. Kívánatos volna, ha ezen önképző körökkel kapcsolatban daloskörök és alapítottának. A dalnak az erkölcsi életre gyakorolt hatása tagadhatlan. *Igy jó utra térítve az iparos segédek bizonyos, hogy annak áldása első sorban is az iparos tanoncok erkölcsének nemesedésén látszanék meg.*

Nem tudom, csalódom-e, de nekem úgy tetszik, hogy akkora hitközönyre, a vallástalanságnak oly kétségbe ejtő nyilvánulásaira, mint épen az iparos osztálynál, társadalmunk más rétegeinél, alig akadunk.

Ily s a fennebb jelzett sajnós viszonyok között iparos tanoncaink vallásos érzelme tápot nem nyerhet. Ideje volna tehát gondoskodni arról is, hogy a hit és erkölcs tan ne csak taníttassék az ipariskolákban hanem, hogy kinek-kinek alkalom nyujtassék saját egyháza hitéletébe magát bele élnie. *Hit- és erkölcs-tani ismeretre kinek-kinek nyerjenek gyakorlati alkalmazást vasár és ünnepnapokon ama szent fatak között, melynek neve templom.* Kétséget sem szenved hogy ily uton és módon, más lesz az az ifjuság, melynek kezébe nemzeti nagyságunk egyik főtényezője, az ipar fejlesztése, fölvirágoztatása van letéve.

A társadalomnak, mely hazánkban oly sok jó és üdvös dolognak alapját rakta le, mely soha sem szünt meg a nemes czélokért hevülni, áldozatot hozni, még volna ezen ifjúsággal szemben egy fízteletre méltó hivatása s ez az, *hogy ott ahol az iparos tanoncok tekintélyesebb számban vannak: teremtsen részükre otthont.*

Budapesten, mint örömmel olvastuk, a „kath. iparos tanoncok „otthona“ már megalakult. Itt míg az iparos tanonc szabad idejében kellemes időtöltésre talál, másfelől alkalma nyílnék a társadalom jobbainak arra, hogy jó tanácsaikkal, hasznos könyvek ajándékozásával, értelmi fejlettségüknek megfelelő felolvasásaikkal, az ifjuság ismereteit gyarapítsák, illemre, erkölcsös életre buzdítsák: fáradozásaitak mindenestre Isten áldása kísérmé.

Spaller József.

Az erdélyi kath. autonómia a képviselőházban.

Dr. Tódor József kanonok és országgyűl. képviselő reflexiója Beöthy Akos orsz. képviselőnek az erdélyi kath. autonómiáról tett megjegyzésére.

„Tódor József: T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Minthogy Beöthy Akos, előttem szölt t. képviselő ur a kassai jogakadémiaira vonatkozó tételnél alkalmat vett magának kiterjeszkedni és megemlékezni a katolikus autonómiáról is, a t. ház engedelmével én is bátor leszek egy két téves kifejezésére felvilágosító és helyreigazító észrevételt tenni, (Halljuk! Halljuk!)

Mindenekelőtt köszönetemet nyilvánítom a t. képviselő urnak azon loyális felfogásaért és nyilatkozataért, a melynél fogva a katolikus autonómia hívének és barátjának nyilvánította magát. A t. képviselő ur a katolikus autonómiát itt Magyarországon egy páratlan intézcióként tüntette fel és ebben igaza is van; de abban már nem volt igaza, midőn azt mondotta, hogy volna ugyan egy példa, a melyet utánozhatna a magyarországi nagy katolikus autonómia, a melynek létesítését mindnyájan óbajtjuk és ez az erdélyi katolikus autonómia, de ez, sem elég széles bázison nem nyugszik, sem elég erős tartalommal bír.

Hát t. ház, az erdélyi kath. autonómia, tekintvén annak akár territoriumát, a melyre kiterjed, akár pedig annak tartalmát, melyet felölel, kijelenthetem, hogy az elég széles bázison fekszik és elég erős tartalommal bír. Az erdélyi katolikus autonómia kiterjed az egész erdélyi egyházmegyére, tovább nem is terjedhet, felöleli az egész egyházmegyét a legszélesebb alapon nyugó képvisellel, mert mint épen a t. miniszter ur kontemplálja a létesítendő magyarországi kath. autonómiát, épen azon módszer szerint alapított az meg Erdélyben, t. i. megalakított minden egyházközségben az u. n. egyháztanácsnak és iskolaszéknek felállításával a helyi autonómia, ezeknek megalakítása után részint egyes hivataloknak, részint pedig az esperesi kerületeknek világi és egyházi képviselőiből egyes intézményeknek kiküldöttéből alakított meg a központi, vagyis egyházmegyei autonómia. Így kell t. ház, létesíteni, így kontemplálom én is a magyarországi autonómiát, melynek csakugyan alulról fölfelé kell kiépíttetnie: egyházközségi, egyházmegyei és az ezekből összeállítandó központi autonómia. Azt hiszem tehát, hogy az erdélyi kath. autonómia, mely az egész erdélyi egyházmegyére kiterjed, az egész erdélyi egyházmegyét felöleli, elég széles bázison nyugszik, de bátor vagyok azt is kijelenteni, hogy elég erős tartalommal is bír; mert hiszen felöli mindazt, a mi felett egy kath. vegyes testületben tanácskozhatni lehet, felöleli összes vagyónunkat, összes iskoláinkat vagyónunkat mi kezeljük, és legyen szabad örömmel kijelentem, szép és előrehaladó virágzással. Iskoláinkat is mi kezeljük, az állam fölügyelete alatt és ezen iskoláink, úgy azoknak vagyoni állapota, mint felszerelése és tanerői minden tekintetben kiállják a versenyt, a melyet minden kulturális érdekek iránt érdeklődő testületeknek folytatniok kell. Az igaz, hogy rászorulunk az állam segélyére, s ennek érdekében meg is tettük a kellő lépéseket, de e segélylyel csak azt az erőt fokozzuk, a melyet mi minden odaadással törekszünk iskolatigyeink érdekében kifejejteni. (Tetszés.) Ennél tovább a kath. autonómia nem mehet; vagyónát és iskoláit igazgathatja, de csupán egyházi ügyekbe

bele nem avatkozhatik. Azt tehát, hogy a kath. autonómia nem bír elég erős tartalommal, mert hiszen nem tanácskozhatik és nem határozhat tisztán egyházi ügyekben, fegyelmi, jogi rituális ügyekben, csak azt mondhatja, a ki a kath. egyház hierarchikus alapon felépítendő autonómiájával nem volna tisztában. Ezt pedig a t. előttem szólott képviselő uról fel nem tételezem s azt hiszem, hogy összes kijelentései csak onnan származhatnak, hogy nem bír az erdélyi kath. autonómia részleteinek ismeretével. Ezeket voltam bátor kijelenteni. különben a tételt elfogadom. (Helyeslés jobbfelől.)

Az alsziki r. kath. tanító-egyesület kérvénye, melyet a v. és közokt. miniszter urhoz B. J. indítványára felterjesztett.

Nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszter Ur!

Csikmegye közoktatási bizottsága, folyó hó 13-án tartott gyűlésében Nagyméltóságodnak idei 38077. sz. a. kiadott magas körrendeletére, mely szerint a tanítói járandóságok folyamatban levő felvételével a régi kataszteri tiszta jövedelemhez bizonyos százalék lett volna hozzáadandó, akként határozott, hogy megyénkben ezen százalék hozzáadása merőben elhagyandó.

Ezen határozattal ugy a fennebbi magas körrendeletben Nagyméltóságod által kegyesen kijelentett méltányossági okok elejteni ezéléztatván, valamint nyugdíjba beszámítható esekély javadalmaink jelentékeny megcsökkentésnek lévén kitéve: bátorodunk az ellen nagyméltóságodhoz legmélyebb bizalommal folyamodni s azon határozat feloldását legalázatosabban kérni a következő indokaink alapján.

Csik-megyében az 1881 évi katasztrális becslés szerint egy hold első osztályu szántóföld tiszta jövedelme 2 frtra, egy hold ugyan oly minőségű kaszálónak tiszta jövedelme alig 3 frtra van becsülve. holott ugy általában, valamint különösen a használatunkban levő földbirtok tényleges tiszta jövedelme, részint a mező rendőrség szigorubbá tétele, részint a használati viszonyok javulása, részint pedig tökéletesebb és belteresebb művelés s egyéb talaj javítási eszközlesek saját kezelés mellett legalább 3-5-szörte nagyobb, mint a mennyi a kataszteri felvételben kimutatva van. Ugyanis egy hold szántóföld 10 évi átlag számítással terem 20 kalongya rozsot, mely 40 erdélyi véka szem termést ad, ebből leütven a kétnyomású forgó mellett 20 vékát, marad 20 véka, ebből a művelési költségekre szintén leütven felét vagyis 10 vékát marad tíz véka tiszta jövedelem, melynek értéke az itteni piacokon 10 évi átlag szerint 10 frt, nem számítva a szalma termés értékét, mely a behordás és cesplés költségeit fedezi.

Egy hold réti kaszáló 10 évi átlag számítással terem 4 szekér szénát és két szekér sarjút a mi 6 kubik ölet teszen: ebből levonva a művelési költségekre $\frac{1}{3}$ -adát, marad: 4 szekér vagyis 4 kubik öl, vagyis 20 métermázsa, melynek piaci értéke 10 évi átlag szerint 2 frt 22 krral számítva, teszen 44 frt 40 kr. évi tiszta jövedelmet, igaz, hogy az erdei kaszálók tényleges tiszta jövedelme ennél kevesebb, de az is holdankint ennek egy negyedére vagyis 10 frt 10 krra biztosan tehető.

Az első adatokból világosan kitűnik, hogy a használatunkban levő földbirtokok tényleges tiszta jövedelme a

Nagyméltóságod által kijelentett elhatározásához képest is bizonyos százalékkal szükségképpén nagyobbra felvételnél jóval többet teszen.

Ugyanazért mely tisztelettel esedezőnk, hogy Csikmegye közigazgatási bizottságát utasítani méltóztassék, miszerint ezen jövedelmet a szántó birtoknál 3-szoros a réti kaszálónál 5-szörös, az erdei kaszálónál 2-3-szoros arányban állapítsa meg a régi kataszteri felvétel alapján.

Mély tisztelettel öröklünk Nagyméltóságodnak a káson-alesziki járás tanítói körének Csik-Sztléleken 1893 évi november hó 14-én tartott gyűlésében.

Legalázatosabb szolgálai:

Baka József, elnök.

Tamas Imre, jegyző.

A bányavidéki róm. kath. esp. kerület plebániának rövid története.

Irja: Kovács Gyárfás.

(Folyt.)

J. Verespatak. 8. Patronus. Kegyer itt is a magas kinestár. Mint ilyen a templom, paplak — kántori és iskolai épületek fentartásáról a fenálló rendeletek határai között gondoskodik. A templom vagyoni állását számonkéri. Az egyházi férfiakat — papot és kántortanítót — fizetéssel ellátja. De ezek a magas pátronusnak minden előzetes bemutatása nélkül, vagy bemutatás után nevezetnek-e ki a püspök által javadalmassokká? — ezen kérdésre a Can. Vis. okmányok hallgatauk. A jelenlegi uzus a papra nézve ugy látszik az, hogy a püspök egyszerűen kinevez egy alkalmas személyt s azután a patronushoz a fizetés kintalása végett bemutatja. A tanítóállás pedig a patronushoz (pénzügyminiszterium) nyilvános pályázat utján intézett kérvényezés után, ennek prezentatiója alapján töltetik be.

9. Le k é s z i j a v a d a l m a z á s. E plebánia kinestári levén, a lelkesz javadalmazásának is zömét kinestári fizetése teszi. Volt pedig e kinestári fizetés régen 250 f. m. e. ehhez járult 56 f. m. e. lőtartási átalány és 30 f. m. e. fára. Összesen tehát: 336 f. m. e. (Vis. Can. 1830.) Az újabb időkben 20 m. failletményt piaci érték szerint kap a pap, míg érintett fizetése és a lódeputátum a pénzláb változása folytán (262₅₀ + 58₅₀) 321 frt 30 krt tett, melyet a magas pénzügyminiszterium idei 55-388 számú rendeletével 700 frtra felemelni méltóztatott.

Ezen kívül a papi javadalmazásához még következő járulékokat számíthatjuk.

- a.) A kerpenyesi eladott malom ára (817 frt. 10 kr.) után 5% kamat.
- b.) A temető alatti belső telek után évenként 12 frt.
- c.) A Seszur nevezetű kaszáló után évenként 20 frt.
- d.) A papi telekből 25 évre Káján Simonnak bérbe adott 6□-öl terület után egyszerre befizetett 50 frt (jelenleg 52 frt 96 kr.) haszonbérösszegnek 5% kamata.
- e.) Stóla mintegy 100.

f.) Szentmise — (Csóra-, Kornya-, Szontagh) alapok után mintegy 8 frt.

Igy tehát ezen járulékokkal egyetemben a verespataki plebános évi jövedelmét 880—900 forintban számíthatjuk a 20 méter fájlterményen kívül. —

Régebben a papi dotáció kiegészítő részét képezte még a ezarinai 12 nyílu törmü (Stomp) évi haszonbérének fele része és pedig azon czimen, mert ezen züzdá-rész a plebániás telekből Altman Józsefnek eladott házhely árával vétetett. De e törmü eladatván, ára a templom vagyonába olvadt. — A lelkész kötelessége revindikálni jogait.

Egy ház v a g y o n. I. T e m p l o m v a g y o n a. Ezt az 1892-ről kiállított számadás következőkben tünteti elénk:

- a.) Államkötvényeken . . . . . 695 frt — kr.
- b.) Kézpénzben . . . . . 68 frt 94 kr.
- c.) Harangozási díj . . . . . 67 frt 33 kr.
- d.) Átlagos perselypénz . . . . . 100 frt — kr.
- e.) Werkes-bánya után . . . . . 80 frt — kr.
- f.) Szent-László (Ídrai) $\frac{9}{10}$ bányarész.

Mint ebből kivehető, a templom alapvagyonát csak az a, é, és f. pont alattiak képezik, a többi bizonytalan kisebb mennyiségű évi bevétel, mely esetlegnek van alávetve a halandóság és a hívek jótékonyágának fokozatától.

A kötvényekben fekvő pénz általában a perselypénz és régebben eladott bányarészek árából gyűlt össze. — A Werkes-bánya Winkler verespataki plebános hagyománya.

A múlt időkben, mint mondják több ezeret tett a templom pénzvagyon. Maga Horváth plebános csak tőkék és államkötvényekben 2117 frt 74 krt. említ. De a forradalmi idők katasztrófái által tönkresilányított adósknál igen sok kiadott tőke felhajtathatlan maradt és elveszett.

II. Szentmise-alapokat következők teszik:

a., A Csóra Mária-féle 100 frt alapítvány. Kamatjért Mária nevenapját következő hétfőn „pro defuncta Maria fundatrice“ egy mise éneklendő. Az alapítóról csak annyit tudunk, hogy férjezett Wlad Jánosné volt és 1826-ban született. Alapítólevél nincs. Az alapítvány egyebiránt a magyarláposi takaréknak van elhelyezve 6% mellett.

b., Kornya — Neymer alapítvány 50 frt értékben. Jelenleg 62 frtot tesz, mert a papok hosszu időn át nem szedhetvén fel az évi kamatot, de Sneff plebános alatt mégis begyűlvén, ez a tőkéhez esatolhatott. A kamatért Kornya György és Neymer Anna alapítók kegyes szándékára évenként egy szt mise olvasandó. Az alap 1853 január 19-én tétetett. —

c.) Szontagh Adolf bányakincstári alapítványa 10 o. forintban. „Pro defunctis parentibus“ egy lectum végzendő.

III. Kegyalap. Ez csak 50 o. é. forintot képvisel. Alapítók: Kornya György és Neymer Anna, kik ezen összeget az általok 1852-ik évben a temetőben építettett „Szent Anna kápolnája“ fentartására tették le 1853 január 19-én. Kamatai tehát a kápolna renoválására fordítandók. —

10. Népeesség. A plebánia népeessége eredetere vegyes-ajku „Parochiani Verespatakenses constant ex Ungaris. Germanis, Saxonibus et Valachis, his tamen ita immixti sunt reliqui, ut paucis exceptis non nisi valachicam calleant linguam.“ — mondja a 30-as évekről Kovács Miklós decretuma. A hívek ezen nyelvi elcsenevészedéséről panaszkodik Horváth

plebános is a 60-as években, de vigasztalja magát egyszer smind azzal is, hogy néhány előkelőbb intelligens férfi hazafias törekvései nemcsak az iskola szellemére kezdetek kedvező hatást gyakorolni, hanem egy olvasó-egyletnek szervezése által is a nemzeti szellem és nyelv fejlesztésére is érezhető jó hatást gyakorolnak. Lassanként bár — de jelenleg nagy a haladás e téren, mert az ösök ajkán kihalt magyar nyelv már fel kezdett támadni — sőt már cseng, zeng, az unokák szájáról s nagy a remény, hogy a hívek nyelve nem sokára a közéletben is magyar lesz, mert óvodák, iskolák és templomok e magasztos ezélt elérhetővé fogják tenni. De a népeesség szelleme és nyelvéről a Missió rovat alatt csak később leendvén szó, itt még csak némi statisztikai megjegyzéseket teszok: és itt előre is konstatalom, hogy újabb időben nagy apadással találkozunk. Mert:

Szepesy püspök idejében a gyonóképesek voltak csak 144 (száznegyvennégyen), incapax pedig volt 67, tehát 1822-ően csak 211 lelket számlált e parochia.* Nyolcz év mulva Kovács Miklós visitációjakor már 574 a lélekszám. Harmineczhat év után Horváth plebános 1462 lelket számlál 230 tiszta és 62 vegyes házasság után. Ez időtől (1866) már apad a lelkek száma. 1882-ről a statisztika 1055, 1892. ről pedig 1073 lelket tár elénk. Ezen számok a Horváth plebános által kitüntetett 1462-vel szemben átlag 400 kedvezőtlen különbséget tüntetnek fel, melynek mint mondják az az oka, hogy a 60-as években nagy áldása volt a bányáknak, míg azóta ez folytonosan csökkenve, a bányász nép jobb hazába indul szereneséért — elvándorol. E körülménynek kell tehát betudnunk a katolikus hívek számának esökkenését, noha a mostani 1073 is óriási szaporulat az e század második tizede végéről felmutatott 211-gyel szemben. —

Azért adjon Isten jó szerenesét — Glück auf! — hogy a katolikusok, mint a többi felekezettük is boldogságukat otthonukban feltalálva nemzetünket mind szellem, mind számban gyarapítsák és szaporítsák!

Miszszió. A verespataki bányászokra szokták fogni hogy, ha kérdezik, miféle nemzetű, vagy vallásu, a katolikus azt feleli: én „verespataki pápisztás vagyok.“ Sokat mondó felelet ez, ki van nyilatkoztatva ezzel, hogy ő katolikus és magyar, s hogy a Dombtetőn levő azon templomba jár, hol most magyarul predikálnak, imádkoznak és énekelnek. Bár mindig így lett volna a régmúlt időben is. Ezen időre ezé- lozhat Apostol Alajos plebános, Haynald Lajos érsekhez intézett egy levelében: „Fájdalom, a múlt laza emberei a művelődés és nemzetiség előmozdításával keveset törődtek; az anyagi jólét fásult szibbaddással karolta át s a szív és lélek nemesítést felejtve: a dobzódásnak oltárán hamvaszták el roppant kincsöknek összességét. Így koresosult el e nép mámorában, öntudatlanul, mert nem volt, ki haláló álmából új életre serkentse. Ez okozta, hogy az itteni emberek lassanként elfelejtették anyjuknak nyelvét s egészen olábok lettek.“ (Egy régi levele év: ? febr. 22.) De ebben nagy hibát követtek el a régi isk. reudszer és oktatásügy Mert a helyett, hogy a magyarságot fenyegetett idegen áramlattal szemben küzdöttek volna, még beengedték az iskolába. Mert a kis gyermek nem tudott magyarul, hanem csak oláhu vagy németül: azért nem is tanították magyarra; egedték

*) Egyetlen filiája — Muska katolikusok nem számlál

az árral uszni. Miért az iskola itt valahog germanicum, majd csak oláh nyelvű lett, s kevés jobb módú és intelligens családok gyermekeit kivéve: az iskolások, midőn kiléptek az iskolából, nem tudtak többet magyarul, mint mikor átlépték annak küszöbét. Az iskola átadta növendékeit a templomnak. Hogy az Isten igéjét megérthessék: a papok románul is kénytelenítették prédikálni. S mi lett ennek következménye? Az, miről előbb Apostoltól panaszt hallánk! Az eloláhosodás. Hiába; ilyen volt az akkori idők szelleme, mely a neveléssel és ez a magyar nyelv és érzülettel keveset törődött s még kevesebbet a régi iskolai törvény. —

De végre e borus feilegek oszladozni kezdettek a tanügy és nemzetes szellem eme komor arculatáról. Horváth plebános alatt (1866—1869) kezd bekövetkezni egy örvendetőbb jelenség. „Némely előkelőbb családok jó példájokkal befolyásolni kezdve az iskolát: ez — mint ő írja — örvendetesebb lépéseket kezdett előre tenni.“ Ő javaslatba hozza a vasárnapi és egyttal ismétlő iskolák behozatalát; külön leányiskola felállítását tanító vezetője alatt. Magyar ajkú tanító is jött Magyar Mihály személyében. — Így a jóra vezető ut megkezdett történi. Az iskola nyelve kizárólag magyar lett.

Apostol plebános alatt az állam veszi át a leányiskolai ügyet. A fáradhatlan tanítók mindent megtesznek a magyar nyelvért.

Igy olyan lendület következett be, hogy a fiatal és legfiatalabb nemzedék társalgási nyelve már-már magyar. Horváth óta különösen a chorus, a szöszék nyelve is egészen magyar lett s így iskola és templom támogatják egymást. A fiatalság dalegletté tömörül — ez és a kaszinó az életben hódít.

Az állam és kulturegyelet most óvodákat állít fel. Ezek az iskolához előre képeznek.

Egész ny fordulat! Örvendetes!

A mostani plebános Schneff József a vallási egyleti élet terén fejleszti ki munkásságát. Oltáregyletet szervezett a templom díszítése céljából, hogy ekként maga a templom díszes és ékessége is vonzza a híveket a templomba; a Szent olvasó társaságot is életbe léptette. Ezek üdvös eredménye a lelki hasznokon kívül az, hogy a kegyes célu összejövetelek nyelve imádsága magyar s így a vallási élet terén is alkalom adott a magyar nyelv gyakorlása és el nem fejtésére. A Horváth által is óhajtott vasárnapi és ismétlő iskolák megkezdésén Sneff is fázadozik s a fiatalság vallási és hazafias ismereteinek gyarapítása céljából „itjusági kör“ szervezésére törekszik az iskolai szorgalom folytatása.

Ezekben tártam elé a plebánia vallási és hazafias irányu missziójának ügyét mintegy történeti elmfuttatás képében. Látók ebben a mult hibáit, tévedéseit. Ez legyen okulásul. Látuk a közelmult és jelen nemes törekvéseit és elért eredményeket is: ezek szolgáljanak lelkesülésül. Látuk az ezekre kiszemelt eszközöket: ezek legyenek a magasztos küldetés tovább is alkalmazandó médiumai. — Ily utakon és eszközökkel tarthatja fenn Verespatak katolikussága és örízheti meg veszedelme áramlatoktól szent vallását és kedvesen zengedezni kezdett magyar nyelvét, mint nemzeti létének két legtáplálabb életelemeit. —

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények

— **A szebenmegyei r. k. tanítóegylet választmányának évi jelentése.**

Felolvastatott a szebenmegyei r. k. tanítóegylet ez idei közgyűlésén nov. 15 én.

Ujból egy év végső napjait éljük. Az idők mohosult tengerébe tűnt le az 1893-ki egyleti év is, nem hagyván hátra mást, mint az emlékeztést és a komoly öntudatos munka gyümölcseit.

Egyletünk ez évben is a szokott uton haladott; bár egy kissé zajosabban, mint az előbbi évben, szélesebb körű munkásságban, de hisz ez is az egylet életképessége s tagjainak az ügy iránt való lelkesedéséről tanuskodik.

A mult évi nov. 16—17 én tartott tisztújítás alkalmával az egylet választmánya következőkép alakult meg:

Elnök: Roszkosni Elek, alelnök: Thomandl József, jegyző: Prokupek Samuel, második jegyző: Augustin Imre, pénztárnok: Szánthó Mihály, könyvtárnok: Orelt Lajos. Választmányi tagok: Avedik Lukács, Bakk Endre, Györy Ignác, Schuch Ödön, Ulimann Venczel, Pintér Mátyás, Dományáncz Péter, Neuribrer Ödön, Tóth Károly.

A választmány az egylet megtisztelő bizalmának teljes igyekezettel kívánt megfelelni. A szükséghez képest számos gyűlést tartott s minden alkalommal érett megfontolás s beható eszmeesere után határozott a fenforgó ügyben. Legtöbb dolgot adott az erzsébetvárosi, tanügyi kiállítással egybekötött, vándorgyűlés ügye.

Ép tíz éve mult, hogy az egylet utolsó vándorgyűlését tartá Erzsébetvárosban. Visszaemlékezvén az akkor elért fényes eredményekre Avedik Lukács, Erzsébetvárosi lelkes esperesplebánosa, felszólítást intézett a tanító egylethez, hogy a nagy- és kisküüllő megyei általános tanítóegyletekkel egyestülten jubiláris diszgyűlést tartson s azt kiállítással kösse egybe. A tanítóegylet ez indítványt lelkesültséggel karolta fel. Először, hogy annál sikeresebben elkészülhessen a téli vándorgyűlés elmaradását kimondotta, s azután teljes erővel fogott az előkészületekhez. Nagy anyagi áldozattal is járult az ügy sikerének előmozdításához, a mennyiben az 1893. márcz. 12-én tartott rendkívüli közgyűlésen kimondotta, hogy minden rendes tag, ki a diszgyűlésben részt vesz 5 frt uti segélyt kap az egylet pénztárából. Az anyagi áldozat mellett erkölcsi befolyását fordítá arra, hogy a kiállítás tagjai részéről megfeleljen az egylet birnének.

A kir. kath. Terézvárház, a belvárosi r. k. főlemlé iskola, a helybeli két zárda kézimunkáinak, tanszereinek kiállítását az egylet buzgó fáradozásainak eredménye. S ezen ügyben köszönet illeti meg kiváltképpen Dományáncz Péter és Orelt Lajos egyleti tagokat, kik miután az erzsébetvárosi központi bizottság gyűlésein többször személyesen is részt vettek, anyagi áldozatokkal is sokat járultak az ügy sikeréhez.

A kiállítással egybekötött diszgyűlés pünköszt negyednapján tartatott meg. Hogy minő eredménnyel, arról tanuskodnak a tanügyi lapok: a „Közművelődés“ és a „Nepitanítók lapja“, melyben *Kozcsa Tivadár* áll. paedago-

giumi tanár ur Jelkesedéssel írta még a gyűlés lefolyását s ezen leírást külön füzetben és kiadta, még egylettünknek is megküldötte több példányban, mi által bizonyára hálánkat és köszönetünket kiérdemelte. Tanuskodik továbbá az erzsébetvárosi központi bizottság által kiadott „emlék könyv“ is.

Diesőség napjai voltak az erzsébetvárosi gyűlés napjai a szebenmegyei r. k. tanítóegyletre nézve. Elnöke a három tanítóegylet közgyűlését vezette, tagjai élénk részt vettek a gyűlés minden phazisaiban. A *Dományóncz* tagtárs vezetése alatt álló quartett mind Isten házában, mind a színházi előadás alatt gyönyörködtette a közönséget; *Thomann* kántárs éneke mindenkit meglepett, *Szánthó* tagtárs az egylet történetének érdekes vonásokban való előadása által az egylet mélyen tisztelt elnöke magvas, paedagogiai eszmékkel telt beszédei által mindenkinek elismerését kiérdemelték.

A gyűlés erkölcsi eredményéről nem szükség szóllanom. A kiállítási juri által kiállított elismerő okmányok mind az egyletnek, mind az egyes tagoknak maradandó emlékei és bizonyítványai.

Elismerés és köszönet illeti *Ávédik Lukács* esperes urat, elismerés és köszönet az egylet tiszteletbeli tagjának megválasztott *Dr. Issekucz* országgyűlési képviselő urat és *Horváth* nagy és kiskükkülmegyei kir. tanfelügyelő urat. Az egylet azonban minden egyéb okmánynál többet érő kitüntetést is nyert ez alkalommal a mennyiben Magyarország kultuszministere Gr. Csáky ő nagyméltósága is elismerését sietett az egyletnek tudomására hozni.

Sok fáradsággal és anyagi áldozatokkal járt az egyletre nézve az erzsébetvárosi diszgyűlés, de az eredmény és a lelkesítő öntudat bizonyára eléggé pótolják azokat.

A nov. 14—15-én tartott közgyűlésen nyilvános tanítást tartott *Szauter Vilmos* belvárosi r. k. főlelemi iskolai tanító ur a II-ik osztályban a magyar nyelvtanból. Régóta ismerjük őt, mint szorgalmas, szakavatott tanítót. Tanítása most is valódi mintatanítás volt.

A közgyűlést a szokottnál érdekesebbé tevék két, az egylet által felkért vendégnek előadása. Az első volt *Strauch Béla* állam főgymnasiunai tanár ur, ki a Budapesten nemrég tartott „gyermekjáték tanfolyam“ról tartott előadást. Mindnyájan tudjuk, hogy a szellem mívelése mellett mennyire szükséges a test fejlesztésére is gondot fordítani. A tornászat ezt csak egyoldalúan segíti elő. Sokkal inkább elérhető lesz a cél a gyermekjátékok által. Ujabb időben Magyarország kultuszminisztere kezdeményezésére örvendetes lendületet nyert az eszme s ezáltal lett nemrég Budapesten megtartva „a gyermekjáték tanfolyam.“ A tanár ur érdekesen ismertette a különféle játékokat, melyeket a népiskolai tanulók is játszhatnak. Lelkesültséggel igyekezett a tanítók között apostolokat szerezni a test s szellemfejlesztését előmozdító játékoknak. Előadását feszült figyelemmel hallgattuk mindnyájan s kötelességünknek tartjuk az egylet részéről a tanár urnak fáradozásaiért szíves köszönetünket kitéjezni.

A második rendkívüli előadó *Dr. Jancsik Imre* terézvárosi orvos ur volt, ki „a iskolában előforduló gyermekbetegségekről és azok óvására“ tartott előadást. És ez előadást oly szakavatottsággal, érdekesen, kimerítően tartotta, hogy a jelen voltak mindnyájan elismerésüket és köszönetüket sietett kitéjezni a felolvasó urnak. Az egylet egyszersmind egyhangulag elha-

tározta, hogy ez, oly fontos tárgyat, oly kimerítően, oly szakavatottsággal, oly népszerű nyelvezettel tárgyaló felolvasást az összes népiskolai tanítók okálására és hasznára a tanügyi lapokban közölteti, első sorban a „Közművelődés“t a közlésre felkéri s külön füzetben is kiadja.

Fogadja a T. orvos ur az egylet választmánya részéről és az ügy érdekében tanusított buzgalomért az elismerő köszönetet.

A közgyűlést továbbá még érdekessé tette Augustin Imre belvárosi r. k. főlelemi isk. tanító ur felolvasása: „a szépérvék fejlesztéséről a népiskolában“. A buzgó tagnak érdekes felolvasásaért hasonlóan köszönetet szavazunk.

Az egylet tagjainak segélyezésére kebelében „segély és temetkezési alapot“ létesített, melynek alapját képezi az eddig létező „kölesönalap vagyona és a mult évi közgyűlés által megszavazott 124 frt. Az új alap szabályai az idej közgyűlésen felolvastattak és meg lettek állapítva. Mindenesetre üdvös a cél, melyet a „temetkezési és segélyalap“pal kitűzött s csak kívánhatjuk, hogy minél gyorsabban felvirágozzon és gyarapodjék.

A lefolyt évben az egyleti tagok száma volt:

1. Rendes tagok, leszámítva a zárdabeli tagokat 44.
- Ezek közül az évfolyamán kilépett 2.
- Pártoló tag 8. Ezek közül kilépett 1.
- Tiszteletbeli tag 6.

Az egylet vagyoni állása az 1893-ik év végén összesen 488 frt 8 kr. A „segély alap“ állása 131 frt.

A tanszer muzeum: 233 drb részint tankönyv, részint író és más taneszközök, továbbá az Orelt-féle, 178 drbból álló, kézügyességet fejlesztő tanmenetből.

A könyvtár állása 261 füzetet magában foglaló 95 kötetből és 25 évfolyam tanügyi lapból.

Hálás köszönetét fejezi ki a tanító egylet t. Gidófalvy Géza főgymnasiunai tanár urnak, ki újabban is számos értékes könyvet ajándékozott az egylet könyvtárának.

A jövő vándorgyűlést szíves meghívásra fogarasmegyei Szombatfalván tartja meg az egylet.

Az elmondottakban röviden bü képét igyekeztem adni az egylet egyévi működésének. Az elmúlt év méltán sorozható az egylet kiválóbb éveje közé s hatása sok időre jótékony lesz.

Prokupek Sámuel.
t. e. jegyző.

— **Nyílt levél.** A „Közművelődés“ f. é. 47-ik számában az idej Státusgyűlés tárgyai és lefolyásáról levén szó, a nagyszebeni kir. kath. Terézvárbázról oly állítások fordulnak elő, melyeket megezárolás nélkül hagyni nem lehet. Ezt kívánja az igazság, ezt kívánja a kir. kath. Terézvárbáznak moesoktalan hírneve és érdeke, mely érdek az az erdélyi katholicismus érdekével azonos.

A státusgyűlési ismert incidens t. i., midőn Berzenczey István azzal vádolta a nsebeni szt. Ferenczrendű apácákat, miszerint az ott elhelyezett árvaházi alapítványi leánynevelővendékeket német szellemben nevelik a „Közművelődés“ ben tévesen a kir. kath. Terézvárbázra vád gyanánt hozatik fel, ugy iratván le, miszerint az árvaházban a tannyelv német volna, az árvaházban bajor apácák tanítónak.

Biztos értesülésem van, miszerint a lefolyt Státusgyűlésen arról, hogy a Terézvárbázban német volna a tannyelv

s germanizálásról nem volt szó! Berzeuczey csak a Terézvárházból a szt. Ferenczrendű apácákhoz nevelésbe adott 25 alapítványos leánynövendék elnémetesítéséről beszélt. Azt állítván, hogy ott bajor apácák nevelnek. S mégis a „Közművelődés“ idézett cikkében a Terézvárházról van szó, mint olyanról, melyben a tanyelv német volna s melyben bajor apácák germanizálnának. Nem tudván az illető reporter, hogy a Terézvárház és szt. Ferenczrendű apácák zárdája még helyileg is egymástól igen távol fekvő intézetek.

Ország-világ tudja, s a ki nem tudja, szerezzen tudomást magának arról, ha érdeklí, hogy a Terézvárházban a tanyelv 1868 óta kizárólagosan magyar, valamint azt is, hogy a Terézvárházban apácák nem tanítanak, s hogy a terézvárházi alapítványos leánynövendékek a helybeli szt. ferenczrendű nővérek zárdájában neveltetnek.

Országszerte ismeretes, hogy a Terézvárház a leghatalmasabb magyarosító intézet itt Szebenben. Bizonyossága ennek, hogy a teljesen német vagy román anyanyelvű gyermek egy év alatt itt tökéletesen elmagyarosodik; számtalanszor megtörténik, hogy szüniőre baza utazó gyermek más anyanyelvű szülőivel vagy hozzátartozóival magát megértetni nem tudja. Bizonyítéka annak, hogy a Terézvárház gymnasiumi növendékei, mert németül társalogni alkalmuk az intézetben nincs, a német nyelvtanból a gymnasiumban, noha minden osztályban a többi tantárgyból a legkitünőbbek, a városban lakó tanulókkal szemben hátrányban vannak. Bizonyítéka annak, hogy a helybeli és vidéki románság gyermekeit a Terézvárház elemi iskolájába seregestül hozza be hogy felvegyék, mert itt a legtökéletesebben és legrövidebb idő alatt elsajátítják a magyar nyelvet. Bizonyítéka továbbá, hogy a Terézvárház ép magyarosító nagy befolyása miatt a helybeli szászok előtt nem igen kedves.

De nem akarok több bizonyítékot felhozni. Hiszen országszerte ezer meg ezer a volt terézvárházi növendékek száma a legtekintélyesebb állásban levők ép úgy mint iparosok, kik mind élő tanui a Terézvárház magyarosító betolyásának.

Jól tudom azt is, hogy a „Közművelődés“ főt szerkesztősege sem értette az említett referáciában a Terézvárházat mint olyant, mely germanizál. S mégis a cikk olvasásából az állapotokat közelebbről nem ismerő azon meggyőződést meríti s így a Terézvárháznak s a kath. ügynök akaratunk ellenére végtelenül ártanak.

Nebéz időket élünk. Elleneink résen állanak, hogy a hol lehet ártsanak. Ezen ezéla felhasználnak minden nemtelen eszközt is. A „calumnara audacter, semper aliquid haeret“ elve virágzik ma is, mint az encyclopedisták korában. Ha tehát kath. forrásból meríthetik rágalmait, mint a jelen alkalommal megtörténhetnék, ki kételkednék annak valódisága felől. Már pedig, hogy tényleg nem úgy van, hogy igazságtalanabb dolgot a Terézvárházról soha senki sem írhatott, az szent és világos.

De tovább megyek és azon állítást, hogy a nagyszebeni szt. ferenczrendű apácák germanizálnának, a leghatározottabban kénytelen vagyok visszautasítani. Először nem áll az, hogy a zárdai iskolában bajor apácák tanítanak. A tautit apácák legnagyobb része magyar nemzetiségű és képesítési okmányát Magyarországon szerezte meg. Másodsor fel tudnék hozni tanukul számtalan kitünő egyeniséget itt Szebenből vagy az ország minden részéből, kik személyesen meggyőződhettek arról, hogy a szt. ferenczrendű apácák nevelő intézetében

a magyar szellem, magyar nyelv oly ápolásban részesül, mint az ország bármelyik teljesen magyar nyelvű intézetében. Hogy a magyar és német nyelv paritásnak örvend a tanításban, annak főképen az az oka, miszerint a szülők ép azért hozzák leányaikat messze földről a nevelő intézetbe, hogy a német nyelvet is elsajátítsák, mely nyelv tudása ma majdnem életszükség s mely nyelvnek szigorubb tanítását nagyobb eredmény elérése céljából maga Magyarország kultuszminisztere is elrendelte gymnasiumaiban.

Ezeket tartottam kötelességemnek a főt. Szerkesztő ur tudomására hozni az igazság és az ügy érdekében.*)

Baráti szeretettel és tisztelettel maradván.

Prokupek Samuel,
terézvárházi lelkész.

— **Vidéki levél.** Csik . . . 1893 nov. A „Közművelődés“ f. évi 20. számának „Az erdélyi egyházmege új Schematismusa“ cz cikkében nem kis meglepetéssel olvastuk a következő sorokat: „Furesa jelenség az, hogy míg a többi esperesi kerületekben legalább is mérsékelt haladás látható a katolikus népességben: addig a legkatholikusabb alesiki és kászoni főesperesség lélekszám tetemesen megfogyott; lévén ezelőtt ötven évvel 27346 lélek és ma van 25855. Ennek okát vizsgálják meg és fontolják meg az érdeklét körök!“ s én most épen a tisztelt érdeklődő ur e figyelmeztetésére vagyok bátor a szóban levő ügy érdekében a következőleg referálni:

A felkért megvizsgálás és megfontolás szelid eredménye az, hogy épen a fenneztált sorok írója nem vizsgálta és nem fontolta meg jól, hogy mit ír. Mert, ha figyelembe vette volna, hogy Zsögöd község csak most a közelmúltban a felsiki esperesi kerülethez csatoltatott, a hol közel épen 1000 lélekszámmal fogyott az alesiki kerület; ha megvizsgálta volna, hogy a közelebbi népszámlálásba a távollevők nem vétetnek fel, míg az azelőtti népszámlálásba azok is mind fel vannak véve: bizonyára cikkijéből a czitált sorokat kihagyta volna.

Már pedig oly nagy innen tőlünk a kivándorlás Moldva és Oláhországba, hogy csak egyedül K. Ujfaluból hogy többet ne is említsék — általában mintegy 250—280 ember van oda kenyérkeresetre; a hol pedig a lélekszám a régebbi schematismusnak szerint is az alesiki kerületben még a jó közepeszerű plebániák közé is talán alig sorozható. És ha már most csak e községből is oly sokan vannak oda; mit képzel az író ur? Alesik többi más 12 plebániájából összesen hányan lehetnek oda? Ha nem sajnálja fáradságát a cikkkező ur sziveskedjék csak egy kicsikét számitani, mert bizonyára rá jön azon igazságra, hogy Alesiknak a schematismusban feltüntetett lélekszáma még a 30 ezeret is jóval túlszárnyalja. S ha most már az ily távollevők az új népszámlálásba nem vétettek fel, így alig van, a számkülömbösegen miért megtüknünk és Sion őreinek őberségét kétségbevonunk.

A kezennél levő megbízható adatok folytán egész határozottan állítom, hogy itt nálunk az ugynevezett protestantismusnak becsempézése óta egyetlenegy aversio sem történt, hanem igen conversio ez ideig 29, kiket szegényeket a sors idevetvén felismerték, hogy az Egyházon kívül tévelyegnek, legott sietve siettek vissza az Egyház édesanyai

*) A szíves felvilágosítást köszönettel fogadjuk. A státusgyülési referátát a kolozsvári lapokból állítottuk össze, mivel a Státusgyülésen jelen nem lehettünk.
Fel. szerk.

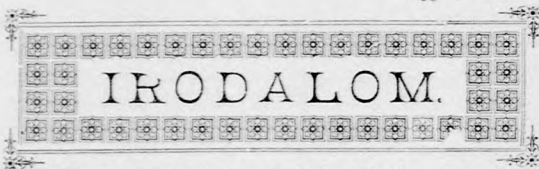
keblébe. Nem bíhetem, hogy a tisztelt ezikező ur Alesikban tekintettel a protestánsok nagyon esekély számára kiket csak a sors dobott ide — a jelzett conversiók számával ne lenne megelégedve. Eltekintve attól, hogy aversio egy sem történt a lakosságot olykor-olykor apasztani szokott ragályos betegségek nem voltak oly mérvűek, hogy azok népünk lélekszámát a feltűnéseig megapasztalták volna.

Tehát csak az adillatio és a nagy kivándorlás okozták az új és a régebbi Schematismus között mutatkozó nagy számkülönbséget.

Továbbá nem kell figyelmen kívül hagynunk azt sem, hogy a Tisza aera óta állambivatalaink itt is a lehetőleg protestáns és zsidó atyánkfiaival tömetnek be. Végül, hogy Csátoszegben egy protestáns van feltüntetve, a hol pedig — mint szokták mondani — még bár hirmondani sínes egy is; ennek oka más nem lehet, mint az, hogy a népszámlálás valamelyik szegény tévelygő atyánkfiaát ott találta.

Különbömben hát az érdeklődést köszönjük, habár az ezuttal teljesen fölöslegesnek is bizonyult.

Egyik érdekelt.

— Előfizetési felhívás „**Lelki sebek**“ című beszély kötetre. Azt hiszem, nem ismeretlenül lépek a m. t. olvasó közönség elé, midőn újabb beszélyeimből egy kötetet ismét sajtó alá rendezek. Az irány, melyen haladok, mindazok előtt eléggé ismeretes, kik a kath. szellemű lapok közleményeit figyelemmel kísérik, t. i. vallásos és szigorúan erkölcsi. Jelen kötetem is ezen irányt követi. Tartalmaz hét elbeszélést a hét főbűn midegyikére egyet. Azt hiszem kedves olvasmányá leendő azoknak, kik lelki táplálékukat a valóságos üdítő forrásából szeretik meríteni, nem pedig korunk frivól realismusából. A mű, 18 — 20 ivayi terjedelemben, a jövő hó közepén fogja elhagyni a sajtót: Csinos kiállítás-Buzárovics Gusztáv, primási udvari szállító jó birnevű nyomdája fog kezkeskedni. Ara füzve 1 firt 20 kr., díszkötésben 2 firt. Bolti ára magasabb leendő. Az előfizetési díj előleges beküldőinek a ma bérmentesen fog beküldetni. Török-Koppány (Somogy.), 1893. nov. 5. Hazafias tisztelettel Sülétormos György.

— **Jézus szentséges szíve** oktató imádságos könyv. Melléklettel: Szűz Mária szent szíve tiszteletére. Hübnér Agoston S. J. főgyömn. tanár. Patisz György S. J. nyomán. — Második kiadás. Budapest, 1893.

A „Jézus szentséges Szíve“ című imádságos könyv első kiadása egy esztendő leforgása alatt 3000 példányban teljesen elfogyott. Ez örvedetes tény megerősíti egyrészt az Úr Jézus kijelentésének igaz voltát, miszerint szents. Szíve győzedelmeskedni és uralkodni fog az emberiség között minden ellenkezés daczára; de másrészt azt is bizonyítja, hogy jó magyar népünk kebeléből nem halt, nem vészett ki a

megtestesült isteni szeretet iránt való áhitatos kegyelet, melyet fenkölt lelkületű őseink magasztos példájából a magyar hitbuzgalom anyakorában bőségesen merített. Ez örvedetes tény arra késztetett bennünket, hogy e közkedveltségű és tisztelt közönségünkől újlag és ismételtlen sürgetett imádságos könyvet második kiadásban is világgá bocsássunk.

Tartalmát tekintve, ezen kiadás azonos az elsővel; annyiban talán amannál is tökéletesebb, a menyiben tisztelt jóakaróink beeses észrevételeinek figyelembevételével egyet-mást helyreigazítottunk; így p. o. a hó első vasárnapjára szolgáló imádságokat egytűvé csoportosítottuk és a havi áhitatgyakorlatok rovataba iktattuk; a szentséges atyánk XIII. Leo pápa által ajánlott engesztelő sz. áldozásra vonatkozó tudnivalókat bővebben ismertettük; végül az énekek számát nebánynyal szaporítottuk.

E második kiadásnak külső alakja ép oly díszes, mint az első volt: általában méltó tárgyahoz és legfőbb céljához, mely nem egyéb, mint az emberiséget az isteni Szív tökéletes szeretetére vezérelni és abban megszilárdítani.

Azon reményben, hogy ezen kiadás is tisztelt közönségünk tetszésével találkozik, arra kérjük t. megrendelőinket, hogy a könyvet mennél szélesebb körökben terjesztetni sziveskedjenek.

Az 516 oldalra terjedő könyv vászonkötésben 80 kr. — Chagrin bőrkötésben és arany metszessel 1 firt 40 kr. — Füzve nem adjuk. Megrendelhető a szerzőnél Kalocsán (Collegium). Gyűjtőknek tíz-tíz példány után egy ingyen.

Napi események köréből

— **Visszatérés** az egyedül üdvözítő anyaszentegyházba. A polgári házasság ellen óvszerül legajánlatosabb, a mi Piskin közelebből történt. Fischer János 28 éves kazánkovács és Fischer Jakab 25 éves géplakatos lutheranus vallású édes testvérek, mielőtt római katolikus vallású jegyeseikkel egybe keltek, az egyedül üdvözítő anyaszentegyház kebelébe vissza jöttek.

— **Felhívás és kérés.** A kézdívásárhelyi oltáregylet f. 1893. évi november hó 26-án tartott közgyűlésén a jövő 1894. év április 15. 16. 17-ik napjain tárlat rendezését határozottá emelvén: felhívom az érdekelt lelkész urat, hogy akik a tárlati ezikekből valamit megnyerni kívánnának szegény templomaik részére, ez iránti folyamodványaikat, templomi leltár kivonattal és esperesi ajánló bizonyítványokkal felszerelve, Szentkereszty Stephanie elnök ő méltóságának címelve, idei december hó 31 ig ft. Bálint László kézdívás-orbai főesperes, olt. egyll. igazgató urhoz Bereczkbe küldjék be. Megjegyzem, hogy a kérények tárgyalásánál az Oltáregylet alapszabályainak 4. és 28 §§. irányítják, a melyek szerint az Oltáregylet hatásköre a szegény templomok gyámolítására nézve első sorban a belső Székelyföldre terjed ki és hogy azon egyházközségeknek, amelyekben jötevői és rendes tagjai vannak, előnyt nyújt azok fölött, a melyekben ninesenek. Egyszersmind bizalommal kérek mindenkit, akihez esdő szavam elhat, hogy az Oltáregyletet a tárlat tetemes költségeinek fedezésében filléreivel felszeríteni kegyeskedjék. Kedves lesz Isten előtt is a legfölségesebb Oltáriszentség imádsására és a szegény templomok segélyezésére akult Oltáregylet oltárára bozott áldozat. Lenbény, 1893. november 27. (Háromszékvármegye.) László József, plebános, olt.-egyll. titkár.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: BALINTH GYÖRGY, Dr. CSERNI BELA, FEJÉR GERŐ, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gynlaféhvártt.